

Slovenski Pravniki.

Leto XXIX.

V Ljubljani, 15. februarja 1913.

Št. 2.

Nove davčne olajšave za pridobitne in gospodarske zadrugе.

I.

Po zmislu zakona o osebnih davkih z dne 25. oktobra 1896, drž. zak. št. 220, razlikujemo glede pridobitne tri vrste pridobitnih in gospodarskih zadrug, osnovanih na podlagi zadružnega zakona iz leta 1873., in sicer A) davka proste, B) zadrugę z ugodnostmi in C) zadrugę brez ugodnosti.

A) Davka proste so:

1.) Po §-u 84. lit. e zgoraj omenjenega zakona kreditna in posojilna društva (hranilnice in posojilnice), katerih pravila vstrežajo zahtevkom §-a 1., zakona z dne 1. junija 1889, drž. zak. št. 91, to so takozvane rajfajznovke. Po tem zakonu mora biti zaveza zadružnikov neomejena, delovanje društva se sme raztezati le na manjši okraj (eno ali več sosednih, v pravilih imenovanih krajnih občin), znesek zadružnega deleža ne sme znašati več nego 50 kron in se deleži ne smejo sploh nič ali pa ne višje obrestovati nego hranilne vloge, računski prebitki se morajo privedati rezervnemu zakladu, do katerega udje nimajo nobene pravice; posojila se smejo dajati le zadružnikom, pri tem so menice izključene in sme obrestna mera posojil s pripadki vred (upravnimi prispevki itd.) obrestno inero hranilnih vlog presegati kvečjemu za $1\frac{1}{2}$ odstotka;

2.) po §-u 84. lit. f omenjenega zakona: a) zadrugę in druge družbe kmetovalcev za skupno nabavo semenja, gnojil, živine za rejo, strojev in orodja ali drugih potrebščin za kmetijsko produkcijo, kolikor se pri njih čisti donosi ne razdeljujejo med zadružnike. Istotako so davka proste: b) združbe kmetovalcev za skupno pridelavo in rabo kmetijskih pridelkov zadružnih udov, če taka pridelava že nima industrijskega značaja in se pridelki ne prodajajo na drobno v stalno odprtih, v ta namen dolo-

čenih prodajalnah in zalogah, ki niso na sedežu zadrug. Pri takih zadrugah se samoobsebi umevno čisti donos sme razdeljevati med zadružnike, ne da bi se pri tem izgubila davčna prostost. V prvo vrsto zadrug spadajo zlasti živinorejske zadruge, v drugo pa mlekarske zadruge.

B) Ugodnosti uživajo po §-u 85. omenjenega zakona pridobitne in gospodarske zadruge, katere, osnovane na načelu samopomoči, omejujejo svoj opravični obrat po pravilih in dejanski na svoje ude.

Ugodnosti so te-le:

1.) Ako po davčnopравnih določilih ugotovljeni čisti donos takih zadrug ne presega 600 K, so pridobnine oproščene.

2.) Ne obdači se ves ugotovljeni čisti donos, temveč prvih 2000 kron le s $\frac{3}{10}$ (= 600 K), nadaljni zneseki pa s $\frac{5}{10}$. Ako tako ugotovljeni čisti donos ne presega 1200 K, znaša davčno merilo 8,5%, sicer pa 10%. (Primeri: Ugotovljeni čisti donos = 4520 K. Obdačbena podlaga: od 2000 tri desetine = 600 K, od 2520 K pet desetih = 1260 K, skupaj 1860 K. Ker ta vsota presega 1200 K, se odmeri 10odstotna pridobnina = 186 kron.)

3.) Darila, ki se dajo že obstoječim dobrodelnim zavodom, se ne vštejejo v davčno podlago, kakor se to godi pri podjetbah brez ugodnosti.

4.) Po zmislu davčnopравnih določil preračunjena izguba, ki je nastala v zadnjem, pred bilančnim letom preteklem opravičnem letu in ki se prenese na bilančno leto, se izloči iz obdačbene podlage.

5.) Nagrade, ki jih dobivajo udje predstojništva ali nadzorništva iz čistega dobička za službe, storjene podjetbi, se odštejejo od bilančnih prebitkov. To pa ne velja za tantijeme, ki se dajo načelstvu ali nadzorstvu iz dobička po kakem mehaničnem ključu brez ozira na storjeno službo.

6.) Nanovo ustanovljene zadruge morajo predložiti davčnim oblastvom samo svoja pravila, ni jim pa treba izkazati napravne glavnice.

C) Pridobitne in gospodarske zadruge, ki raztezajo svoj obrat tudi na neude, so brez ugodnosti in se n. pr. obdačujejo po istih načelih kakor n. pr. delniške družbe. Davčno merilo znaša deset odstotkov čistega, po davčnopравnih določilih ugotovljenega donosa. Ako bi desetodstotni davek znašal manj nego

eno tisočino napravne glavnice (= vsote vplačanih deležev), mora se predpisati takozvani minimalni davek (ena tisočina od vplačanih deležev). [Pri ugodnostnih zadrugah se seveda minimalni davek ne predpisuje.]

Pri ugotavljanju čistega, davku podvrženega donosa sploh, se bilančnim prebitkom (bilančnemu čistemu donosu) posebno še prištevajo: zneski, s katerimi naj se poveča v podjetbi naložena glavnica (investicije), istotako ustanovni stroški; obresti deležev in obresti zemljiškoknjižno zavarovanih glavnice, kolikor so to deli napravne glavnice; darila, darovi in druge namembe, kolikor jih že ne zahteva opravični obrat, pridobnina po II. poglavju in zneski, ki služijo v zalaganje prenosov bilančnih izgub iz prejšnjih let.

Nasprotno se pa iz obdačbene podstave izločujejo: prenosni bilančnih dobičkov iz prejšnjih let, katasterski čisti donos zemljišča in oni čisti donos poslopij, ki je podvržen hišnemu davku, ter zneski, ki se dajo v pričuvne zaklade, kadar so ti zakladi namenjeni v založbo primanjkljajev in izgub določno oznamene vrste.

II.

Iz tendence, z izdatnimi davčnimi olajšavami pospeševati razvoj zdravega združništva, se je rodil pravkar izdani zakon z dne 3. januarja 1913, drž. zak. št. 5, zadevajoč davčne in pristojske olajšave za pridobitne in gospodarske zadruge in posojilnice, ki ima veljavo že od 1. januarja 1912. S tem zakonom so se marsikateri določbe osebnodavčnega zakona iz leta 1896. na korist združništvu korenito izpremenile, obenem so se pa tudi odpravile nekatere nejasnosti v sedanjem zakonu.

A. Po združnodavčni noveli — tako se lahko imenuje ravnokar omenjeni davčni zakon — pristojna davčna prostost po §-u 84. lit. e) osebnodavčnega zakona tudi zveza m kreditnih in posojilnih društev, ki naj skrbijo za denarno izravnavo svojih udov (včlanjenih zadrug), ako so take zveze osnovane kot registrovane pridobitne in gospodarske zadruge in po pravilih ter dejanski izvršujejo to nalogo le za svoje ude, kakor predpisuje § 85. zak. o osebnih davkih, ne obrestujejo poslovnih deležev višje nego s 4%

in odkazujejo prebitke rezervnemu zakladu, do katerega udje nimajo nobene pravice.

Tudi § 84 lit. f) je novela nekoliko spopolnila, ker prišteva k davka prostim zadrugam in drugim združbam kmetovalcev izrecno še zadruge ter združbe kmetovalcev za povzdigo živinoreje (živinorejske, bikorejske, pašniške zadruge, društva za zavarovanje živine itd.) in za skupno pospeševanje drugih deželno-kulturnih namenov, kolikor se pri njih čisti donosi ne razdeljujejo. S to izpopolnitvijo se je deloma dosedanji praksi dala zakonita sankcija, deloma pa se je nanovo uvedla davčna prostost, kakor n. pr. pri živinskih zavarovalnih družtvih, katerim se je do sedaj odmerjala pridobnina, in sicer ena tisočina od vplačanih premij.

Davka proste so tudi zveze kmetijskih zadrug in združeb, kakor jih našteva popolnjeni § 84 lit. f), ki zasleduje iste namene pod enakimi, v pravilih določenimi in dejanskimi pogoji; ali pa, obstoječ po pravilih in dejanski poslovne dežele kvečjemu s 4 odstotki, skrbe za denarno izravnavo med včlanjenimi zadrugami, kolikor so take zveze ustanovljene kot registrovane pridobitne in gospodarske zadruge, in omejujejo svoj poslovni obrat po zmislu §-a 85. zak. o osebnih davkih na svoje ude.

Izvršitveni predpis k zadružnodavčni noveli bo davčno prostost dovolil tudi skupnim zvezam kreditnih in posojilnih društev po §-u 84 lit. e), ter kmetijskih zadrug po §-u 84 lit. f), ako so dani ostali pogoji za davčno prostost, kakor smo jih našteali pri posameznih zvezah. Če zvezam pripada tudi revizija včlanjenih zadrug ali kako drugo opravilo brez donosa, se jim tudi ne bo mogla odreči davčna prostost; to bo natančneje označil izvršitveni predpis, ki se ima izdati.

Pri nas na Slovenskem nimamo zadružnih zvez, ki bi imele včlanjene le davka prosta hranilna ter posojilna društva in davka proste zadruge kmetovalcev; naše zadružne zveze obsegajo vsakovrstne zadruge (davka proste, z ugodnostmi in brez njih).

B. Temeljite olajšave nudi novela ugodnostnim pridobitnim in gospodarskim zadrugam. Meja davčne prostosti se je, kakor pri osebni dohodnini, razširila na 1200 kron, to se pravi, od ugodnostnih pridobitnih in gospodarskih zadrug zadrug se odmerja

še-le tedaj pridobnina, če po davčnopravnih določbah ugotovljeni čisti donos presega 1200 kron (doslej 600 K). Obresti zemljiškoknjižno zavarovanih glavnih se pri ugotovitvi obdačbene podlage ne smejo več prišteti čistemu donosu, istotako ne darila, darovi in druge namembe, ako se podeli osebam in zavodom, ki ne pripadajo za drugimi sami. (Dosedaj so se od čistega donosa odšteli le darovi za že obstoječe dobrodelne zavode.) Brezodplatne namembe zadržnikom ali njihovim rodbinskim udom se pa ne smejo odbiti iz obdačbene podlage.

Iz obdačbene podlage se izločijo tudi izdatki, ki so v zvezi z ustanovitvijo ugodnostne zadruge v prvem letu njenega obstoja (ustanovni stroški). Če se taki stroški prenesejo kot aktivni na bilanco prihodnjih let, se smatrajo odpisi v prvih petih letih za odbitne postavke (se ne prištevajo k donosu). Zakon govori o izdatkih »v prvem letu obstoja« zadruge. Najbrže misli pri tem na bilančno leto. Kaj pa, če prvo bilančno leto obsega le nekaj mesecev in se večina ustanovnih stroškov plača in zaračuni še-le v drugem bilančnem letu? Morda bo izvršitveni predpis dal v tem oziru potrebno pojasnilo.

Davčni postavki so tudi izdatno znižani proti dosedanjim postavkom in se ravna po davku podvrženem (po davčno-pravnih določbah ugotovljenem) čistem donosu. Če ugotovljeni čisti donos ne presega 1200 kron, je ugodnostna zadruga davka prosta, sicer pa znašajo davčni postavki:

pri ugotovljenem čistem donosu do vseh	2800 K		2,5 odst.
" " " " od več nego	2800 " do všt.	5000 K	3 " "
" " " " " " "	5000 " " "	40.000 "	3 ¹ / ₂ " "
" " " " " " "	40.000 " " "	100.000 "	4 " "
" " " " in čez	100.000 "		5 " "

Še dve važni določbi obsega novela za pridobitne in gospodarske zadruge z ugodnostmi. Zadržne zveze, ki so osnovane kot registrovane pridobitne in gospodarske zadruge, smejo namreč tudi z udi svojih članic (včlanjenih zadrž) stopiti v poslovno zvezo, ne da bi s tem izgubile davčne ugodnosti, samo če se tak promet vrši po naročilu in na račun včlanjenih zadrž. Dosedaj je bila praksa drugačna in neugodna za zadržne zveze. Večkrat imajo zadruge v svojih pravilih določbe, da se dividende izplačujejo samo na deleže,

ki so bili vplačani že pred bilančnim letom, dočim deleži, vplačani v zadnjem bilančnem letu, nimajo pravice do kakega dobička (dividende). Doslej se je takim zadrugam odrekla davčna ugodnost, vendar pa praksa ni bila povsem enotna. Po davčni noveli taka določba še ne izključuje davčnih ugodnosti po §-u 85 zak. o osebnih davkih.

Novi zakon je tudi potrdil dosedanjo prakso, po kateri se pri ugodnostnih in neugodnostnih zadrugah podpore države, dežele in drugih javnih korporacij ne štejejo med dohodke, davku podvržene.

C. Tudi za zadruge brez ugodnosti, to je za zadruge, ki raztezajo svoj obrat tudi na neude, ako jim to dopuščajo zakon in njih pravila, se po davčni noveli izdatno zniža davčno merilo, ki je dosedaj znašalo izključno 10 odstotkov. Po novem zakonu se stopnjujejo davčni postavki in znašajo:

pri ugotovljenem čistem donosu do vseh	2800 K	4	odst.
" " " " od več nego	2800 " do všt.	5000 K	5
" " " " " " "	5000 " " "	10.000	6
" " " " " " "	10.000 " " "	20.000	8
" " " " " " "	20.000 "		10

Teh olajšav glede davčnega merila bodo torej po novem zakonu deležne vse zadruge, če smejo tudi po pravilih raztezati svoj obrat na neude, kajti po združenem zakonu jim je to dovoljeno. Ako pa postane zakon vladni načrt, s katerim se konsumnim društvom prepoveduje prodajati neudom, potem bodo konsumna društva mogla uživati le ugodnost po §-u 85 zak. o osebnih davkih ali pa bodo morala plačevati 10odstotno pridobnino sploh. Dokler pa omenjeni zakonski načrt ne postane zakon, plačevati bo treba dosedanjo 10odstotno pridobnino le tistim zadrugam, ki zoper določbe svojih pravil raztegujejo svoj obrat tudi na neude. Desetodstotni davek, ki je bil dosedaj običajen, bo torej pri zadrugah (kajih ugotovljeni čisti donos ne presega 20.000 K) postal le nekak kazenski davek za neizpolnjevanje združnih pravil.

Val. Žun.

